

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă

Unitatea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unitatei”

în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVIII.

Blaj, 11 Aprilie 1908.

Numărul 14.

La chestiunea școalelor.

II.

Acțiunea pentru a ne ajutăm școala poporală cred, că trebuie să se îndrepte în două direcțiuni, una este să căutăm și să aflăm mijloacele necesare în satul respectiv, la oamenii, cari au susținut școala și până acum, și alta, să înduplecăm inteligența noastră, ca să creștem un fond puternic, din care să ne ajutăm acele școale, cari nu se pot susține mai departe. Știu, că mulți vor fi, chiar dintre frații preoți, cari vor zice, că dacă noi și după legea lui Apponyi mai contăm la ajutorul oamenilor dela sate, atunci pierdem din vedere cruda realitate, sărăcia oamenilor, lipsurile bisericesti și altele, ce le știu ei, cari locuiesc pe la sate mai bine.

Și cu toate acestea eu zic, că noi încă în cele mai multe comune putem să asigurăm salariul fundamental al învățătorului până la 800 coroane. Atâta ne trebuie ca să nu cerem ajutor mai mare de 200 cor. dela stat (§. 21) și ca astfel să nu se amestece și ministrul în alegerea învățătorului.

Eu cred, că se poate asigura acest salariu fundamental cu atât mai ușor, cu cât și legea de față admite, că salariul unui învățător poate constă din bani gata, din competențe servite în natură din venitul de pământ și din prestațiuni (§. 5). Ceea ce înseamnă, că salariul fundamental al învățătorului este de a se asigura nu numai în bani gata, dar se poate asigura și prin un pământ oare care dat în folosința învățătorului, ba și prin claca, ce eventual o prestează satul pentru lucrul câmpului, pentru economia, ce o are învățătorul, și valoarea acestei prestațiuni se poate computa în salariu. Căci și legea de față obligă pe învățător să-și poarte economie, ba nu se poate lăsa de

economie numai cu aprobarea autorității superioare școlare (§. 7.) și când susținătorii școlii își pot valorifica munca lor în plata învățătorului este o ușurință foarte mare, pentru că aceea comuna să-și poată susține școala.

Ușurința aceasta pentru a ne susține școala confesională și pe mai departe o văd și în dispozițiunea aceea a legii, care obligă toate comunele noastre, ca înainte de a cere ajutor de stat să pună un arunc de 5% după darea directă.

„Rugarea comunei, care nu a aruncat, ori nu a scos arunc de școlar de 5% admis în § 35 a articolului de lege XXXVIII din 1868, nu poate fi luată la pertractare“ (§. 12).

Acest paragraf spune limpede, că fiecare, comună, înainte de a se gândi, ca să ceară ajutorul de stat trebuie să pună un arunc de 5% după darea directă pe locuitorii săi, iar restul să-l acopere din alte izvoare, cari pot fi bani gata, naturale sau lucrări economice.

Sunt foarte convins, că vor mai rămânea încă și după acestea destule comune, cari nu vor avea din ce să-și acopere cele 800 coroane necesare, ca dreptul lor de alegere de învățător să le rămână și pe mai departe, fără ca să se mai receară aprobarea ministrului. Acestea trebuie să le ajutăm pe altă cale.

Trebuie să creștem un fond de școală central. Avem atâta preoți, învățători, advocați, medici, profesori, industriași, comercianți, mare proprietari. Aceștia le revine datorința ca să înființeze fondul necesar și încă cu astfel de sume, de cari se ne putem mândri.

Numai o inteligență conștientă, idealistă este vrednică să stea în fruntea unui popor. Un Széchenyi István, pe când o adunare de oameni bogați magiari, chibzuiau mereu din ce să înființeze academia maghiară, a oferit 60,000 fl. venitul unui an a moșiilor sale. Așa mai

înțeleg și eu bărbații conducători a unui popor. Să vedem; că oare suntem noi în stare, ca să arătăm că nu numai la alegerile dietale, comitatense, comunale, bisericesti sau când e vorba, ca să cutare să facă paradă din încrederea și cu votul poporului ne coborâm și noi la el, dar și acum suntem cu el, când are lipsa de sprijinul nostru. Acum se vedem, dacă băncile cele multe, câte le avem și care înfloresc din banii poporului nostru, sunt ele într'adevăr instituțiuni de bani, la cari putem să contăm în necazurile noastre, sau sunt întreprinderi private, de speculă, cari nu voesc să știe ce este jertfă pentru scopurile noastre publice?

Noi nu voim să luptăm pentru utopii, dar vrem ca să menținem școala și în serviciul bisericii. Noi vrem, ca pe cum statul pretinde, ca să se desvoalte și întăriască în sufletul copiilor spiritul de alipire, cătră patria maghiară și conștiința apartinerii la națiunea maghiară (§. 17.) tot astfel se putem pretinde și noi, ca în școala aceea, pe care o am ridicat noi și o susținem noi să se desvoalte și spiritul de alipire și dragoste față de biserică noastră, pentru care am ridicat noi școlile. Și după cum statul pretinde, ca în școală să se învețe toate acele lucruri de cari un cetățean are lipsă în viață, tot așa se putem și noi pretinde, ca în școala confesională se putem învăța acele lucruri, de care un credincios de al nostru are lipsă. Căci abstrăgând dela „modul de cugetare religios-moral“ care trebuie să se însușască în toate școlile, în biserică noastră — biserică națională fiind — mai sunt și alte considerante, pe cari școala a trebuit să le aibă până acum în vedere și va trebui să le aibă și după aceasta.

Statul vrea să aibă învățători buni conștiințioși, noi vrem să avem pe lângă aceștia și cantor-docenți.

Noi nu putem abdice de a ne alege pe învățator, pentru că chemarea învățătorilor noștri este de a fi și cantori atât în biserică, cât și în școală. Iată pentru ce cred eu, că noi trebuie se asigurăm minimalul de 800 cor., ca se ne putem alege de învățator pe cine voim și căruia să-i putem și noi porunci, ca să știe, că mai are și unele datorii față de biserică, cărei aparține.

Dela comitat. Sâmbătă în 28 Martie s'a ținut în Aiud Adunarea generală de primăvară a comitatului Albei-inferioare. Erau de față cam la 100 membrii, români abia vre-o 15. Dr. Iuliu Maniu, Iuliu Brut Hodosiu, Dr. Alesandru Pop, Dr. Danil Sabo și Gavril Precup din Blaj; Rabin Patîța din Alba-Iulia, A. Blăjan din Obreja, Dumitrean din Șard, Florescu din Ighiu, Pataki din Mihalt, Orăsan din Sân-Iacob, Muntean din Henig, I. Totoian din Chișfalău, Boțan din Bărăbanți și Haja din Măgina. La ordinea zilei erau 140 puncte. Totul a mers după șablon, cu excepțiunea alor două puncte. Venind rândul la completarea deosebitelor comisii cu membrii noi, profesorul Gavril Precup s'a înșinat la cuvânt. Dsa a dat espresiune indignării și nedreptății ce li-se face românilor din comitat fiind aproape total eschiși dela comisiile, cari croese soartea vieții acestui comitat. Drept pildă spune, că în Blaj până în anul acesta prezidentul comisiei pentru rectificarea listei alegătorilor de deputați de când există era constituțională a fost tot român, acum ni-a lipsit și de aceasta cinste. Membrii magiari au inscenat o larmă în tot timpul

cât a vorbit prof. Precup. Când aud vorbă românească strigă ca din gura șerpelui.

Cu durere trebuie s'o spunem, că Ilustritatea Sa Dl comite suprem nu și-a cam dat nizuința să se facă liniște. Ne mirăm mult de unde atâta ură față de l. românească; doar avem dreptul se o folosim și în schimbul greutăților ce le suportăm noi românii acestui comitat, nu ne lasă nici să vorbim românește. Nu-i frumos, dar nici chiar cult. Nu ne supără, cu atât mai mult ni-om iubi graiul strămoșesc.

Interpelarea altcum a sunat în pustiu. Comisiunile s'au întregit la propunerea vice-comitetului tot cu membrii kosutiști.

Tot acum s'au hotărât și penziunile funcționarilor din tabera liberală căzuți la restaurarea din Decemvrie.

Partidul kosutist ca să-și căpătuiască pe oamenii săi a seos din slujbe pe vice-comite și câțiva pretori, bărbați în puterea muncii. Astfel trecându-i la penzie au îngreunat fondul de penzie cu o sumă, pe care nu o poate suporta. Diferința e de 18 mii coroane la an, cari iar trebuie aruncați pe bietul nostru popor. — Dr. Iuliu Maniu, vrednicul nostru deputat, luând cuvântul în l. română a criticat aspru raportul vice-comitetului, protestează contra sistemului de căpătuire de partid și descriind nedreptățile ce i-se fac poporului român din acest comitat prin faptul, că nici un biet servitor de pretură român nu poate fi împărțit de penzie la care contribuim cu toții. nu i-a la cunoștință raportul vice-comitetului.

Vorbirea deputatului Maniu i-a cam enervat pe patrioți, iar comite suprem l-a chemat la ordine.

Cererea orașului Blaj, ca să se aproabe vânzarea unui intravilan pentru clădirea judecătorei s'a încuviințat. Alte chestiuni de

interes general pentru noi n'au fost. Impresia generală: zi de zi ne convingem, că noul regim comitatens să dovedește tot mai master față de majoritatea absolută a acestui nefericit comitat.

Dabit deus his quoque finem!

Din America. În „Românul“ cetim triste lucruri despre oamenii noștri din America. În criza aceasta mare economică cei mai mulți sunt fără de lucru și umblă ca vai de capul lor, peritori de foame, prin orașele Americii. Redactorul „Românului“ dl G. Barbul a mers la consulatul Austro-Ungar, să-i ceară sprijinul. Consulul din Cleveland, care de altcum a arătat cel mai viu interes pentru români, a declarat, că nu poate se ajute pe toți câți cer, pentru că nu are atâta bani. Apoi a zis: „Dela nici o națiune nu au venit atâtea cereri după ajutor, ca dela români. De când sunt aici (în Cleveland) aproape nici un sas nu am văzut la mine în oficiu, nici dintre magiari ori slovaci, dar români toată ziua... Sasul, magiarul, slovacul capătă deacasă îndrumarea; cât ce vei sosi la America, vezi de te dă de te înscrie la vre-o societate, ca în caz de nefericire se ai pe cineva, cine să te ajutoreze.“ Consulul a înșirat apoi societățile magiare de ajutorare, cari au zeci de mii de membrii, și cari în caz de nenorocire dau 1000 dolari membrilor, în caz de morb 10 dolari la săptămână, iar în lipsă de lucru îi dau fiecăruia 1 dolar la săptămână ca se poată trăi până va căpăta de lucru. Redactorul constată cu durere, că românii au în Cleveland vre-o cinci societăți de ajutorare, cari de abia au laolaltă 300 membrii. În zistă pe lângă o adunare mare a românilor din America pentru ca să se organizeze. Și noi rugăm preoțimea noastră de acolo, ca se

FOIȚĂ.

Primăvara.

S'au topit zăpezile pe câmpuri. Soarele, stăpân tinăr, trimite sănătate nouă în valuri de căldură lină, înălțându-se voios, zimbând de după spatele Măgurii. Aburi ușori, lână de mătasă fulguită, se ridică din largul văilor trezite, tremură o vreme în alintarea adierii dela miazăzi, apoi se distramă în văzduhul umed, ca fumul de cădelniță pe supt bolta unei mănăstiri uriașe.

Satul sămănat în vale răsufă ușurat. Grădinile largi își desfășură, în lumina înviorătoare, bogăția de pomi cu ramurile legănate în brațele vânturilor de primăvară.

Viața mijeste încet, de pretutindeni.

* * *

Peste căsuțele ghemuite în colțuri de ogradă se pornește zvon domolit, vesel, răsbate departe, ducând înșeninare, ca o vestire de noroc.

În ogrăzile mici, pe lângă pomnoale, pământul umezit prinde față tare, uscată și găinile, întinerite și ele, se înșirue pe lângă pereți desamortindu-și crestele.

Ușile dela tinzi se desfac într'una și de după ușiorii netezi răsar capete îndrăznețe de copilași nerăbdători și în lumina de

afară sbucnesc omuleți, cât măneca cămeșii, supt căciuli, rotile de lege.

La vecinul Sandu Florea, bunica Dochîța nu poate ieși de loc la capăt cu vre-o patru mărunței curat sfârleze și glasul pițigăiat al bătrânii răsună plin de năcaz, până pe uliță la vale.

— Măi Petre hăi, voi sunteți sământă de drac, o ce bobotaie în capul nostru. Omu lui Dumnezeu, desculți pe vremea asta! Unde ați auzit să cânte cucu până acum și mureți ca Sana lui Pîlu potcovaru... Țștia copii? Ba draci! Desculți pe vremea asta!... Și mor. Da moară, blăstămații!...

Dar voinicii umplu ograda în salturi sburdalnice și biata bunica, cu coada măturii după ei, se trudește să-i adune.

Și chicotele ștrengărești pornesc spornice, mai dela toată casa.

Dar vin și alte glasuri năvalnice, de băeți mai răsăriți, glasuri îndrăznețe, încrezute, de băeți cuprinși, cari au voie să umble pe afară.

Sălciișul harnic de pe văi a dat în muguri, de pe coasta feții, dela tufării de alun vine o undă subțire de viață nouă și oile de prin ocoale o simt, fânul de astăvară nu le mai place, ci țin capetele buhoase în bătaia razelor călduțe și chiamă cu glasuri rugătoare pe stăpâni, să le desfacă drumul la larg.

Oamenii bucuroși de năvala primăverii pun în tălpi ciobănași cât cotul și-i pornesc

înapoia oișoarelor, să bată celea coaste și coturi de pădure, pentru că postul mare a sosit și de acum înainte oile, așa-i legea, să tundă pășurile rămase din toamnă și se mai adulmece după celea frunze uscate și colțșori de iarbă răsărită în pripă, că iarna a fost lungă și adunătura de astăvară e pe sfârșit.

Și ciobănașii, numai glugă, bat porțile de părete și indeamnă, cu glasuri de clopoțel, turma mică, pășind așezat cu măciucile la subsuoară.

Peste drum, la vecinul Cristea, pleacă Vasile cu cușma lui tatăl său peste ochii negrii, vioi, strălucitori de bucurie. Cojocul bunică-si li cam împedecă mersul și măciuca strașnică li trece de un cot peste cap la deal.

Oile au apucat demult pe uliță și voinicul de Vasile n'a răsărit încă la poartă.

— Ce faci măi copile, de nu mai ieși odată la drum? Cioban ești tu, o ce păcate, că te lasă oile acasă și te-or rade băeții.

Dar ciobănașul tot prin curte. Aleargă în ieșitul sufletului pe după șură.

Omul la poartă își perde răbdarea și dă un chiot nevestii.

— Scoate-l odată, nevastă hăi, la uliță că se reslătesc oile. Hăi nevastă, n'auzi!...

— Scoată-l para, hai tu și-l scoate, că se bate cu cănele pe după șură. Pleacă odată drace, și lasă cănele, că te-o mușcă!

facă tot ce crede de bine, ca oamenii noștri să nu fie considerați drept țigani lași printre celelalte popoare. Și îi rugăm, să lumineze oamenii, ca să se adune în societăți de ajutorare, că acolo acestea le sunt mama și tata, și numai prin acestea societăți pot fi primiți la lucru. Și iarăși îi rugăm, ca se chibzuiescă tot și se întrevină, ca oamenii noștri, se capete de lucru, să-și facă bani și să-și poată plăti năcazurile și să se întoarcă cât mai curând înapoi. De altcum aflăm cu mare bucurie, ca dl Dr. Niculescu, preotul nostru de acolo, a intervenit la majorul orașului Cleveland, ca și românii să le deie de lucru la zidirea casei orașului. Așa înțelegem noi misiunea preoției noastre din America.

REVISTE.

Budapesta. Se poate să ne vină alte vești din camera Ungariei, de cât acelea de bruscări brutale, de urlete cocișești, de sălbatica batjocorire a deputaților naționaliști de năroadă călcare în picioare a cinstei acestui parlament și a acestei nefericite țări? Până unde poate merge brutalitatea față de deputații noștri, cari fac acum aprigă opoziție revizuirii regulamentului camerei, a dovedit-o vice-președintele camerei Rakovszky, acest „filister verde“ al neamului unguresc, în ședința de Luni. A detras cuvântul la trei deputați naționaliști, fără nici un motiv, întemeiându-se numai pe brutalitatea atotstăpânitoare în parla-

mentul unguresc și pe indemnul ce se spune, că i-l'ar fi dat Wekerle, de a pune capet opoziției, fără cruțare, fără considerație la regulamentul camerei. Și brutalitatea și-a putut sărbători Luni învingerea. Deputații naționaliști s'au purtat bărbătește, înfierând fără cruțare aceasta sălbatică călcare în picioare a regulamentului. La doi deputați, lui Petroviciu și lui Ivánka, le detrase deja cuvântul. Deputatul Maniu a sărit întru apărarea lor. Și când pe lângă toate acestea, Rakovszky, a detras cuvântul tot brutal și lui Hodja, deputații naționaliști au părăsit sala de ședință. Conferența deputaților naționaliști în fața acestei brutalități a lui Rakovszky a adus următoarea rezoluție:

„Față de procedura volnică și neîntemeiată a președintelui, care a suprimat cuvântul deputaților Petroviciu, Ivánka și Hodja și i-a împedat de ași înainta moțiunile lor, deputații prezenți la ședința dietei s'au văzut îndemnați — conferința încă a luat aceasta la cunoștință — de a lua hotărârea, că nu vor mai lua parte la discuția revizuirii regulamentului cu toate că aveau intențiunea de a mai lua cuvântul deputații: Bella, Suci, St. Pop, Brediceanu, Lucaciu, Blaho și Mihali.

Partidul consideră proiectul de

revizuire ca adus prin volnicie și contra regulamentului camerei. — Membrii partidului nu vor lua parte nici la discuția alineatului al treilea al propunerii lui Nagy Emil, fiindcă nu vrea să contribuie la încoronarea acelei opere, pe care majoritatea, contrar regulamentului camerei, în mod forțat a adus-o la liman. Partidul și-a făcut datoria, în limitele posibilității omenești, pentru a delătura urmările atentatului cuprinse în proiectul lui Nagy Emil, care se va răzbuna tocmai asupra actualei majorități.

S'au implinit doi ani decând coaliția a ajuns la cârma țării. Și rezultatele acestor doi ani?

„Fruntașii coaliției s'au împărțit de titluri, onoruri și putere, — zice „Pești Napló“ — și n'au de ce să regreta că au avut rol conducător în comitetul executiv al opoziției naționale. De pierdut n'a pierdut nimeni decât Polonyi și țara. Ei se împart în pierderea a-aceasta mare în chip egal și, deși din motive deosebite, cu aceeași tristeță amară privesc la cele ce s'au întâmplat în cursul acestor doi ani... Toate au ramas cum au fost. Ceea ce până acum săvârșau mameleucii, acum o săvârșesc Kossuthiștii. Iată roadele celor doi ani trecuți... Miniștri șed în fotolii de catifea, națiunea însă bate și azi calea spinoasă a Golgotei...“

Și Kossuth, fiul revoluționarului, a ajuns Excelentă, consilier intim, proprietar al ordinului Leopoldian, etc. etc... Onoruri răscumpărate cu cinstea politică și încălcarea jurămintelor făcute „națiunii.“

Noue moravuri literare.

Nici când nu ni-am făcut iluzii asupra capacității de scriitor a dlui O. C. Tăslăuanu. Dlui își va fi aducând aminte bine, ce modest și-a început cariera literară: cu un articol de câteva șire, despre literatura populară, în primii numeri ai „Lucașului“, care pe atunci nu avea știre de personalitatea dlui O. C. Tăslăuanu, căci nu-l vedeam figurând nici printre tinerii întemeietori ai acestei reviste.

Cu vremea însă, când dlui a apucat stăpân peste aceasta revistă, eram obicinuiți să-i vedem numele iscăind câte un articol de frunte, în care dacă nu întimpinam ceva originalitate și perspicacitate în judecată găsim cel puțin o alegere și o rânduire cuminte a materialului, o espunere fără încunjur a părerilor, nu tocmai rele, ce le profesa, încunjurând tacticos frasele ce ar fi putut jigni, — în scurt, făcea impresia unui om, care se nizuiește se spună ce știe mai bun și mai cuminte, fără să turbure și

Vasile însă nu ia în seamă zdroaba păpârilor, ci se răsucesc năvalnic în jurul gurii după Burcuș, îl dibuiește într'un colț și petrece o sfornică pe după cap și pornește, cu fața înbușorată, cu cănele de legătură.

— Nea Burcuș, nea, nea...

Și ochii îi strălucesc în pară de lumină.

Românul îi desface portița și fața i-se înșeninează deodată și-și cuprinde vlăstarul cu ochii limpezi, mulțumiți.

— Om în lege, ticiorul tatii. Așa vezi, voinicule, cioban întreg, fă căciula mai pe ceafă și calcă mai bărbătește. De să nu prăpădești jocul bunică-i...

Și așa se adună ciobănașii într'una, trecând prin sat la deal în sunetul picurat de talangă și behăitul nerăbdător al oilor.

De pe ulița bisericii vin oile lui Cozma. În frunte un berbec săin, mare, cu coarnele răsucite în vânt și cu o talangă hodrogită, cât un clopot. În urmă, pe deasupra oilor cu lână creată, răsar două căciuli sdravene și doi ștregari cumișți se încurcă în glugile lungi pășind rar, ca doi ciobani bătrâni.

— Hei bălană, bărr săină, bărr...

La podul din capul satului să întâlnesc mulți. Cei mai mărișori, de pildă Vasile a lui Toader Cristea și băeții lui Cozma, și cu oi mai multe, apucă înainte, își amestecă oile și o iau pe văi în sus, la vilele popii, cu câinii după dâșii. Cei mai mici, copilele lui Dan clopotarul și alți mărunți, de cei cu cinci șase oișoare, cari n-au nici câni, nici

măciuci închindisite, se iau pe urma lor cu obida în fețele bucălaie.

— Nene Vasile, lasă-ne și pe noi în turma ta, că întorcem noi oile când se abat. Zău, nene Vasile, nu ne lași... nu? nu?

Dar nenea Vasile rămâne neînduplecat și copilele clopotarului vin nemângăiate în urma oișoarelor supărate, par'că, și ele.

Și tabăra purcede mai departe peste țelini, mândră ceată de vestitori primăvăratici, suie și coboară o vreme apoi coasta viilor o primește în poalele largi de tufari mărunți.

Oile se respiră pe dată și dau cu spor din capetele mici, cimpărând firisoarele de iarbă, de abia ieșită la lumină.

Tălângile picură într'una purtate înainte de berbeci sprinteni și costișa se împeștează, cât ai bate în palme, destășurând în lumina dulce, mângăietoare, aceasta podoabă vie, mult așteptată.

— Au înflorit coastele, de acum creapă și muguru în grădini și vine binele...

Și satul, jos în vale, tresaltă par'că, supt suflarea primăverii.

A. Melin.

fără să jignească credințele altora. În „Cronica“ întimpinam iarăși când și când, notițe iscălite O. C. T. sau T. Codru — tot dsa, în cari se criticau în generalități ne-supărătoare unele lipsuri ale vieții noastre sociale, ferindu-se și aici de jignirea anumitor persoane sau locuri. Așa-l vedem pe dl Tăslăuanu pe vremea, când și dlui și „Luceafărul“ trăiau și grăiau din Budapesta.

A venit însă vremea, când dlui, — dl O. C. Tăslăuanu redactorul „Luceafărului“ a cărui strălucire o înălțase așa de sus Goga prin poeziile sale, îmbrăcat cu slujba de secretar al Asociațiunii, a trebuit să-și mute scaunul în Sibiu, ducând cu dsa și „Luceafărul“ și teascurile tipografiei ce o aveau: în forma aceasta dorea Asociațiunea să-i aibă.

De acum înainte însă dl Tăslăuanu et Comp. a simțit nevoia — impusă poate de slujba ce știă că o are și poate de locul ce-l găzduia de acum — de a grăi și în alt chip. În „Cronica“ vedem străcurându-se de multe ori notițe, purtate într'un ton impetuos, pretențios și adese chiar malițios.

Apăruse pe acelea vremuri o revistă, pe care câțiva visători de pe malurile Târnavei, o botezaseră: „Revista politică și literară.“ Și nu eră scrisă de obscurități: aducea bucăți scrise de aceia, cu a căror colaborație se mândria și „Luceafărul.“ Dar aveă un păcat, biata, se născuse într'un loc rău și urgisit: în Blaj. Iar redactorul ei, prin legăturile ce le aveă, a încuscrit-o cu colaborația unor scriitori, a căror talent „Luc.“ nu puteă răbda să se reverse și pe altă cale, decât prin coloanele sale, peste neamul românesc de dincoace. Și-a dovedit, păcatele ei, prin cei câțiva numeri, că poate să fie o revistă tot așa de bună, ca și cea dela Sibiu. Tot atâtea păcate asupra cărora domnul O. C. Tăslăuanu nu putea să treacă. Iși poate aduce ori și cine aminte de răutăcioasa, de copilărească încâierare de vorbe între acestea două surate, dintre cari una își temeă cetitorii și colaboratorii, iar cealaltă își apără din răspuțeri dreptul la viață. Și surata dela Blaj s'a stâns iute, nu pentru că fârtata sibiană i-a cobit perirea, ci pentru alte păcate. Și nici o lacrimă, nici de bucurie, nici de durere, nu s'a vărsat în coloanele „Luceafărului“, după o revistă, care puteă și voia să aducă și ea un bine, fără să se gândească să turbure apa celor ce fără dreptate — și copilărește — i-au căutat prilej de ciartă.

Dar dl Tăslăuanu nu s'a oprit aici. Apucat la larg, căci aveă de acum o slujbă statornică, ce-i impunea o anumită purtare și un anumit gest — și și aveă asigurată un număr frumușel de abonați, — s'a socotit să pășască cu un pas mai departe.

Celui, căruia i'a svărlit lancea de data aceasta a fost dl Iorga dela București. De dincolo ce dușmănie rea, o calumniare josnică, ce se scurge în coloanele ziarelor mercenare contra acestui om, ce nu are alt păcat, decât cel al unei munci și al unor gânduri, de cari sunt călăuziți toți aceia ce vreau un bine acestui neam românesc. Din cauze, cari pe dl Tăslăuanu și „Luceafărul“ nu puteau să-i privească tot cam atunci se desfăcuseră și prieteniile dlui Iorga cu cei dela „Sămănătorul.“ La chiotul de bucurie a celor aciuiați în jurul jidovitului „Adevăr“, a trebuit să-și adaugă și dl Tăslăuanu părerile sale micșorătoare asupra acestui om, pe

care alte dăți — în vremurile de pubertate a dsale și ale revistei — nu știă cum să-l roage mai frumos pentru înalta dsale colaborație „care să ridice revista, s'o impuie s'o asigure.“ Aceste destăinuri le face dl Iorga, și dlui Iorga nu avem motive să nu-i credem. Și-mi aduc și eu aminte de laudele ce se aduceau acestui „Împărat al cugetării românești“, vestindu-se cu câte 2—3 numeri înainte articolii ce-i trimitea.

Și publicul românesc, aceasta rășniță rea, ce măcină tot ce i-se dă, a tăcut, dând drept acestor moravuri, căci se făceau în coloanele „Luceafărului“, se făceau de un secretar al Asociațiunii și se făceau în Sibiu, în Sibiuul cel ce, prin apropiere, e așa de bine informat ahupra trebilor din România. Ziarelor noastre însă, „Lupta“ și „Tribuna“ și-au ridicat glasul, dar nu ca să apere pe un om, ce e dușmănit de „Adevărul“, de această agenție de informații pentru cei din Budapesta, și care nu e prietin nici unuia dintre partidele dela putere de dincolo, cărora cei dela Arad le aduc, succesiv, plocoane discrete.

Dar nu s'a oprit carul nici aici. În apropierea „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român“ și într'o slujbă în care de voie de nevoie trebuie să se fabrice și literatură, dl Tăslăuanu et Comp. trebuiau să-și ia și rola de îndrumători ai sârmanei, ai desmoștenitei literaturi de din coace. Și n-au avut de cine să se aचेțe mai întâi, decât de biata, de nepretențioasă „Filotea“ din Blaj. Un biet călugăr bătrân, care mai trăiește și astăzi în visurile cipariene ale generației trecute, s'a gândit să reediteze aceasta cârticică în limba și cu ortografia Blajului ciparian — și Consistorul, pentru a nu jigni bătrânețele și credințele la cari aceasta generație de oameni c'o așa tărie de oțel știă să țină, a fugăduit să se tipărească în Tipografia seminarială vre-o 150 exemplare din aceasta carte. Înțelegeți: un moft bătrânesc, care n-avea de a face nici în clin, nici în mănecă cu „cârturarii din Blaj.“ Nu zicem, că „Luceafărul“ n-a fost în dreptul său, când a pornit cruciată contra acestei biete „Filotee“, căci cine altul ar fi putut mai bine apăra „parohia neamului românesc“ de o „lăcustă“ așa de primejdioasă, ca această cârticea? Dar ne-am încârbuit de de tonul — și apăs pe vorba această — în care s'a pornit și s'a purtat această discuție, această farsă de prost gust, ce a început-o „Luceafărul“ și pe care a continuat-o într'un ton, numai cevaș mai domol „Unirea“ din Blaj. Să cetiți numai, dar să cetiți cu băgare de samă, această nostimă cruciată de vorbe. Și în deosebi să cetiți, cea ce scrie „Luceafărul“, ca răspuns la „Unirea“, în nr. 23—24, 25 Dec. 1907, la cronică sub titlul: „Încă odată „Puterea Intunerecului.“ Te isbește în față, îți face rău o așa îngâmfare jignătoare, un așa ton de copil răsfățat.

Eram obicinuiți, ca în foile noastre, chiar și dacă acelea erau scrise de mâni ce nu se îndeletniceau și cu făcutul crucii — să întimpinăm un ton de cuvinițioasă purtare față de lucrurile, la cari, acest neam obidit de oameni, așa de mult a ținut până acum. Fioarea tineretului de astăzi însă — căci dintre aceștia s'a recrutat bătrâna Asociațiune noii secretarii, — declară „cu multă seninătate sufletească că *nu* (subtras de Luc.) are „cunoștințe în ale teologiei“ și că pentru

aceea „se simte relativ bine.“ Și cu atâta cinism să iau în bătaie de joc cuvinte, cari pentru alți oameni, de cinste și de omenie, nu sunt cuvinte de batjocură, ci de creștinească închinăciune. Ei, dar dl Tăslăuanu, ca secretar și ca redactor, nu-i îndatorat să le știe acestea.

Pentru ca să se poată vedea cam în ce ton s'a purtat această epocală discuție și pentru ca să vadă ce grațios și prietinesc se știu tămăia oamenii la noi, dau o muștră din epilogul acestei farse, tălcuită pe înțelesul obștesc în nr. 4 al „Luceafărului“, la Posta Redacției (păcat, că n-am la îndemână și celea zise de „Unirea“).

„Epitetele prost și îngâmfat privesc mai mult lumea sufletească din care au plecat decât pe cel căruia se atribuesc. Acum, când se întâmplă pe capetele suspendările a divinis, înțelegem conservativismul bărbaților îmbătrâniți în merite și-n obiceiuri rele din mica noastră Roma.“ Grațioasă tămăiere, nu e așa? „Unirea“ din Blaj, când va dori să-și mai audă astfel de aghiosuri, n-are decât să strănute așa de tare, ca să audă netnfricării cruciați ai „Luceafărului.“

(Va urma).

Peregrinaj la Roma.

Peregrinajul român va plecă din Budapesta la Roma numai în decursul lunei Maiu, și anume pe la jumătatea lunei. Programul precis se va publică în timpul cel mai apropiat. Causa schimbărilor acestora este a se căută în împrejurarea, că pe timpul acesta Roma e tixită de peregrini din toate părțile, așa că trebuie să se aștepte rândul, până se pot ocroti peregrinii nostri, cărora se va asigură o prevedere convenabilă din toate punctele de vedere.

Până acum numărul peregrinilor e șasezeci. Anunțări ulterioare se vor primi numai condiționat, dacă anume se va aveă asigurarea, că vor puteă fi ocrotiți în Roma după cuviință, de vreme ce aranșatorii nu vor să deie prilej de plângeri îndreptățite.

Informațiuni detaliate dă: Dr. Daniil Fireza, notar consistorial în Lugoj.

Noutăți.

Știri personale. Vasile Moldovan, profesor de teologie în Gherla, a fost promovată la universitatea din Budapesta, de doctor în sf. Teologie. Multe felicitări!

Osândă. Filip Docolin, paroh în Micăsasa și fiul său Iuniu Brut medicinist de an. II. Viena, sunt osândiți la temniță pentru că într'o adunare parohială ținută la 14 April 1907 — talmăcită de administrație ca adunare poporală au prezentat proiectul de rezoluțiune:

1. Alipire cătră capii nostri bisericești.
2. Noi înșine protestăm contra proiectului școlastic, ce eră atunci la ordinea zilei.

Promovare. Ioan Florian din Mădărașul de Câmpie, în 4 April a fost promovat de doctor în medicină, la Universitatea din Budapesta.

Advocat nou. Dr. Simeon Chețian, fiul parohului și v.-protopop M. onor. Simeon Chețian din Ercea, în 9 a lunii c. a făcut censura de avocat înaintea tablei din M. Oșorheiu. Felicitările noastre!

Foamete în părțile Beiușului. Ne vine o veste de jale din părțile Beiușului. Oamenii mor de foame. În satele noastre din părțile Beiușului și Vașcoului deodată cu începutul iernei, s'au arătat deja presemnele primejdioase ale foametei, de oarece rodul sămănăturilor din vară a fost foarte slab, poame — câștigul cel mai de frunte al acestor sate presărate prin păduri și acățate pe coastele munților — mai de fel. Cucuruzul, mălaiul, hrana de căpetenie al lor, numai unde și unde a ajuns să fie cules, în cele mai multe locuri a perit total.

A venit apoi iarna, care între acești munți a fost grea, așa că din pricina aceasta a trebuit oprit tăiatul lemnelor, de unde mai aveau bieții săteni câștig de câte 2—3 pițule la zi, ajutându-se în câțva și cu acești crițari. 5000 de oameni au fost cuprinși în aceste păduri cu tăiatul lemnelor, 5000 de familii au rămas astfel fără câștig din pricina asprimei iernei, osândiți să steie acasă, stând cu mâinile în sân și mâncând, căci trupul trebuie hrănit.

Ce să mănânce însă? Bucate strânse din vară nu-s, bani asemenea. Ce să facă? Au pornit la Beiuș, unde și-au vândut rodul pomilor înainte pe vara ce vine, și pe banii căpătați și-au cumpărat bucate, unii cucuruz, unii săcară.

Săcara — ce o cumpărau — nu eră eurată, ci amestecată cu săcară stricăcioasă sănătății. Din acestea bucate fac pită. Că își fac otravă prin aceasta, se înțelege nu știau. În sat nu știa nimeni ce primejdie îl așteaptă. Cam pe la mijlocul lui Decemvrie s'a arătat boala. Oamenii de acestea bucate capătă zgârciuri, le incremenesc mâinile și picioarele, mâinile le încovoie spre spate, Foarte mulți mor. Nu știu nimenia, ce boală poate fi, până ce nu au dus pe unul în spital. Unde după câteva zile s'a constatat că e otrăvit de bucatele mestecate cu „mama grăului.“

Primirea de elevi în școala c. și r. de cadeți. Pe anul prim a școalei c. și r. de cadeți (infanterie) din Sibiu, să primesc cu începerea anului școlar 1908 și 1909 (mijlocul lui Septemvrie) aproximativ 25—30 tineri fizicește apti cari cu luna Septemvrie anul curent au implinit etatea de 14 ani, dar nu au trecut peste etatea de 17 ani, simțesc în dâșii aplicare pentru chemarea militară, și au absolvat cu succes cel puțin suficient patru clase civile sau patru clase dela școala medie. Condițiunile de primire cari totodată cuprind și forma rugării să pot căpăta pe lângă trimiterea anticipativă de 45 fl. la școala de cadeți. Petițiunile de primire pentru locuri de plătit sunt a să înaintă la comanda școalei, imediat după primirea testimoniuului dela finea anului școlar curent, dar cel mult până în 8 Iulie st. n. Dacă petentul are să mai facă vre-un

examen de amendare atunci trebuie să trimită un atestat interimal. Cererile necomplete, care să înaintează tocmai la terminul ultim, adică 8 Iulie n. nu mai pot fi luate în considerațiune. E de observat, că cereri care intenționează obținerea unui loc de tot gratuit, fondat din partea statului, sunt a se înaintă necondiționat la ministerul r. unguresc de Honvezi pentru apărarea țării, până la terminul hotărit, publicat în foaia oficioasă „Rendeleti Közlöny.“

Săptămâna sângelui. Din macedonia „Românul dela Pind“ primește următoarele: N'am putut găsi un titlu mai nemerit pentru cele ce se petrec acum aici. În adevăr de mai multe zile în Macedonia curge din belșug sânge omenesc. (Se varsă și sânge de oi, miei, capre, etc., dar numai atunci când bandiții greci vor să facă dovadă neîntrecutei lor vitejii). Acum nu e zi dela Dumnezeu, în care să nu primim cât mai multe vești despre omoruri, cio-niri, vârsări de sânge. Primele cuvinte, cu cari se întâlnesc doi oameni, sunt acestea: ce crime s'au mai comis pe ziua de azi? Și începe pomelnicul: la Salonic, de pildă, Grecii au săvârșit un nou atentat, în districtul Vodena s'a bătut Turcii cu Bulgarii, în districtul Caraferia, Turcii cu Grecii, ori Grecii au atentat la viața altor Români, în Vilaetul Cosova o bandă sârbească a fost distrusă, în părțile Florinei ori Castoriei, bandele bulgărești s'au ciocnit între dâșele etc. Și așa în toate părțile, în sus și în jos, la dreapta și la stânga se varsă sânge, se omoară oameni, viața a ajuns să nu mai aibă nici un preț. Iar săptămâna aceasta prezintă o particularitate a ei și anume: au dat victime, aproape proporțional de egale, toate naționalitățile din Turcia. Au fost uciși antați, șefi de ai lor, ofițeri, elevi chiar, au căzut prinși de vii ori omorâți șefi și simpli comiți bulgari, au fost distruse bande sârbești. La rândul lor Turcii n'au obținut succese ușoare: și dâșii au avut de înregistrat pierderi dureroase. Doi ofițeri și mai mulți soldați au căzut victima datoriei lor.

Precauțiunea asigură viitorul. M. M. în Sântana lângă Arad după-ce a fost asigurat abia de o lună de zile, decedează în urma unei aprinderi de plumâni, abia în etate de 33 de ani. Ca premiu plătise numai cor. 46.—. Cu toate acestea bancă „Transsylvania“ a licvidat familiei cor. 2000.—.

„Crocana“ institut de credit și economii în Bistrița a votat în nrma autorității primite dela adunarea generală prin direcțiunea sa următoarele binefaceri și ajutoare: 1. Pentru școale confesionale și literatura poporală 300 cor. 2. Pentru „Astra“ taxa de fundator (refundare din 400 cor.) 200 cor. 3. Pentru biserica rom. gr.-cat. din Herina 120 cor. 4. Pentru biserica rom. gr.-cat. din Baia-mare (ref. din 500 cor.) 100 cor. 5. Pentru catechetul român din Bistrița 80 cor. 6. Pentru „Reuniunea meseriașilor români din Bistrița.“ a) taxa de fundator 20 cor., b) la fondul casei meseriașilor 50 coroane, total 70 cor. 7. Pentru „Reuniunea română de cântări din Bistrița“ 50 cor. 8. Pentru „Masa studenților români din Năsăud“ 50 cor. 9. Pentru despărțământul Bistrița al „Astrei“ 20 cor. 10. Pentru „Atelierul de țesături românești din Orăștie“ 20 cor. 11. Pentru școala civilă de băieți din loco 15 cor. 12. Pentru

„Reuniunea de binefaceri a femeilor din comitat“ 10 cor. 13. Pompierilor din Bistrița 20 coroane. 14. Pentru mărunte și ajutoare la înființarea de reuniuni 145 cor. Total 1200 cor. Din ședința direcțiunii ținută în 28 Martie 1908. Direcțiunea.

Posta Redacțiunii.

S. Z. Cetiți comunicatul de mai sus.

G. F. N'avem „Gazeta de Duminecă,“ deși schimbul îl trimitem, astfel nu putem ști, ce s'a scris.

Hai să dăm mână cu mână Cei cu inimă română

Și numai dela comercianți români să cumpărăm!!

Cine va cumpără în anul acesta (cel puțin de 5 ori) dela comerciantul român F. A. Degan din Fiume (Postafiock Nr. 163) va primi de anul nou 1 călindar românesc de părete gratis! Așa un călindar frumos nu a mai apărut până acum.

Pentru cei interesați amintim, că conține un Block (cărțică) cu 365 foi, în care să află toate sărbătorile noastre. Va avea și o coră frumoasă pentru hârtie de epistole, sau lucruri de mână și pe deasura reprezentă în pictură artistică și portul Fiume.

Acest călindar împodobește ori și ce salon, deci recomandăm să nu lipsească din nici o casă românească. Cereti prețurent. românesc gratis!

Degan trimite în un pachet de 5 Kgr. (franco) și mai multe mărunțișuri. Mulți îi laudă Cafa cea bună, care costă 1 Kgr. 1 Fl. 20 cr. (2 Cor. 40 fl.), apoi Tea aromatică, Portocale dulci în corfe de 5 Kgr., Ciocoladă, Mandule, Stafide, Sardine etc. pe cari le aflăm la el în totdeauna proaspete și cu cel mai ieftin preț.

Faceți comandă de probă frați români și vă veți convinge. Cei mai de frunte români comandă dela el.

Scrieți românește!!!

Cel ce dorește să aibă

RACHIE

— ieftină, —

FĂRĂ CĂZAN

acela să-și procure dela comerciantul

Radovan Popovits, în Ujvidék,

— CARTEA —

din care poate învăța cum să facă toate rachiurile și cum să manipuleze vinurile.

Prețul acestei cărți e 6 cor.

Tot așa vând materialul necesar cu praf cu tot.

Prețul pentru 100 litre 8 cor.

(12) 2—10

Partea literară.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare)

13

Ea își smânci de sub haină un pumnal și-l îndreptă contra egipteanului.

„Am prevăzut-o aceasta,” răsă egipteanul și-și desfăcu haina. De desupt strălucea o panteră de aur.

„Încă nu cunoști pe Agrippina,” strigă aceasta și-și ridică mâna spre a lovi. „Mori, trădătorule! Roadă-te veninul!”

„Îți voi lua veninul, șerpe,” strigă egipteanul, îi apucă pumnul și-i strânse cu putere, în cât Agrippina scoase un țipet și scapă arma din mână. Tremurând de mânie și rușine, ea își duse mâinile la ochi și începă a suspina.

Egipteanul se desfătă cu plăcere crudă în chinurile ei. „Vezi,” strigă el cu voce triumfătoare, „acum așa putea să te omor. Dar o las aceasta în grija altui braț, carele deja își are pumnalul îndreptat contra ta. Răzbunarea mea însă vreau s'o astâmpăr chiar acum, în momentul acesta, pe care l-am așteptat cu adevărată sete. Ah, câtă nefericire a adus femeia aceasta asupra capului meu! După ce m-a sedus, pe mine, preotul cel tinăr și frumos, m-a alungat de lângă sine și și-a trimis pe ucigașii ei, ca să mă omoare. Însă ei n-au nimerit bine, Agrippina! M-am vindecat de ranele produse de ei. În același timp am lăpădat iubirea mea față de tine și ți-am jurat răzbunare eternă! Și mi-am ținut jurământul. Te-am armărit peste tot locul. De aceea cunosc cele mai ascunse crime ale tale. Știu, cum ai dat primului tău bărbat paharul cu venin, pentru că el a descoperit relațiunile tale blâstămate cu fratele tău; știu, că și Claudius, al doilea soț al tău, a perit prin veninul ce i-l'ai dat tu. Dar nu numai eu singur o știu aceasta. M-am îngrijit, ca s'o afle lumea toată! Mai știu însă încă ceva și mai înspăimântător: Relațiunile tale cu fratele tău n-au rămas fără de urmări! Tu ai născut un copil — și în noaptea, când s'a întâmplat aceasta, l'ai dus la lac și l'ai aruncat în valuri.”

„Minciună, minciună!” strigă Agrippina și se impletici către părete.

„S'a întâmplat la Antium,” zise egipteanul. „Am văzut-o cu ochii mei proprii, și cu mâinile acestea — uite — cu mâinile acestea am mântuit copilul!”

Agrippina scoase un țipet îngrozitor și-și închise ochii. Egipteanul însă nu-i dete răgaz. „Priveste aci,” zise el și trase repede perdeaua la o parte.

Agrippina deschise ochii; un peisaj înfloritor se întindea înaintea ei, ea în depărtare mare; acolo se vedea un lac, încunjurat cu flori frumoase. Spre mirarea ei, își recunoscu grădinile sale dela Antium; ea deosebi cum se cade arborii singuratici, cari își ridicau coroanele lor peste oglinda apei și o umbreau. Mirarea ei însă trecu în

spaimă, când văzu că din tufșuri ieși la iveală o stătură, carea venia cu pași ușori către dânsa. Ea pășia ca în vis, rumpând de ici colea flori, pentru a și le pune în păr. Acum se opri și-și ridică încet capul. Ochii ei priveau mari și întrebători, ca done stele lucitoare, asupra împărătesei.

Aceasta privea incremenită la fată, carea seamănă ca ou cu ou cu dânsa, numai cât era mai tinără, mai plăcută, mai atrăgătoare și cu un suris euceritor în jurul buzelor înfloritoare.

„Vai!” șopti ea. „La asta nu-i permis, ca să trăiească! Dacă poporul chiar acum, când am mai mare lipsă de favorul său, ar afla despre existența ei, atunci puterea mea a dispărut pentru totdeauna. Ea trebuie să moară, pentru că prea seamănă cu mine.”

Un moment șovăi. Apoi cu o săritură năvăli spre pumnalul ce zăcea jos, îl apucă și-l usvârli cu furie sălbatică asupra fetei.

Egipteanul scoase un țipet, când observă intențiunea ei, și se uită plin de groază la femeia, carea vroia să-și omoare pe propriul său copil. De astă dată însă nu i-a succedat. La săritura ei, tigrul se ridică amenințător și pumnalul îl nimeri drept în grumazi. Urland înfricoșat, el smâncă la lanțul cel gros, cu care era legat de coloană. El sărea când în sus pe coloana de granit, în carea nu-și putea implanta ghiarele, când făcea sărituri sălbatice spre Agrippina, arătându-și colții săi teribili și ochii rostogolitori. Apoi iarăși scotea un urlat îngrozitor, de oarece veninul începuse deja a lucra. El făcu o săritură desperată spre împărăteasă și ghiarele sale aproape îi atinseră corpul. Tot odată însă ea văzu, cum capul îngrozitor al zeiței se aplecă amenințător către dânsa.

În acest moment de pericol, ea se deșteptă pe deplin din buimăceala ce o cuprinsese; cu o săritură repede ea grăbi la o parte, împinse pe egiptean către fiara urlătoare și fugi afară din odaie.

Din dărăptul ei auzi o detunătură puternică și un țipet, care părea a ieși din gura egipteanului. Cu fața palidă ca marmura, însă cu un suris triumfător pe buze, grăbi afară din palat, și Pallas trebui s'o ridice în trăsură, de oarece genunchii ei tremurau.

* * *

Câteva zile mai târziu, Agrippina și Nero se întâlniră în grădina palatului, și Nero invită pe mamă-să, să ocupe loc lângă dânsul pe o bancă; el era tare prietinos față de dânsa și se informă despre sănătatea ei.

Ea însă nu să lăsă a fi înșălată prin aceea, ci merse drept spre ținta sa: să încerce, către influința mai are încă asupra fiului său.

„Te areți așa de arare-ori,” zise Agrippina. „Atâta ești de ocupat cu afacerile, încât îți uiți de neamurile tale?”

Aievea, Agrippina a aflat prin Pallas, că Seneca laudă influința binefăcătoare, pe care o esercează fiica egipteanului asupra împăratului: niciodată Nero n'a fost așa de zelos în afacerile statului, uici nu s'a informat așa de cu amăruntul despre știrile din provincii: de aceea el nu putea decât

să admită amorul împăratului și spera lucruri mari dela Cezarul inspirat, carele în sfârșit a găsit calea cea oabla și promise a deveni un domnitor, carele va întrece chiar și pe marele Augustus.

Din toate acestea Agrippina simțea apriat, cum acest „copil” îi smâncea scep-trul din mână; de aceea vocea ei trâmura, când își adresă întrebarea către Cezar.

Aceasta să arată tare nepăsător și zise: „Da, e drept, sum tare încărcat cu lucrul! El mă strivește aproape. Sunt tare multe grijile, cari le port pentru mândrul meu imperiu Roman. Însă eu îmi indulcesc lucrul, scriu la o tragedie grecească, și trăbuie să mărturisesc, că versurile îmi curg din peană așa de frumoase și netede, ca și divului Homer.”

„Tu faci versuri?” întrebă ea mirată, ca și când n'ar mai fi auzit până atunci despre această pasiune a lui. „Fiul meu, așa dori, ca tu se fi mai bine un domnitor înțelept și puternic, decât un poet slab.”

„Slab?” întrebă Nero și să uită urât la mamă-sa. Din partea aceasta mai cu seamă, era tare simțitor.

„Tu știi, că eu nu pun pond mare pe versuri. Cred, că ai fi putut învăța dela mamă-ta —”

„O, am învățat multe dela tine,” zise Nero cu o privire, carea o făcu să i-se urce sângele în obraji.

— se fi un domnitor brav,” completă ea vorbirea intreruptă; „Un domnitor cu politică, cu judecată și cu principii sănătoase. Asta mi-se pare, că totuși ar fi mai mult, decât strofele alcaice, cari curg din peana ta.”

Nero începă a se irita: „O”, zise el, „strofele mele alcaice îmi plac foarte mult. Filozofii le amiră! Când le cânt, cu acompaniament de citară, toți ascultă încântați.”

„Ce, tu și cânti? Cu vocea ta cea răgușită?”

„Sigur! De când munc mereu pește oleiat, vocea îmi devine zi de zi tot mai plăcută. Da, nu Cezar trăbuie să fie de model în toate artele. La sânurile caste ale muzelor îmi uit de ranele ce le produce lumea inimii mele delicate.”

Agrippina era aproape să rădă de acest copil mare, carele avea așa puțin simț de stăpânitor în sine. „Arta,” zise ea, „își are grațiile sale: Cezarului însă nu-i este permis să devină artist. Cezarul să edifice teatre, să patroneze poezii, să-și arunce banii între cântăreți și flautiști; însă el însuși să nu cânte și să nu facă versuri! Aceasta s'o lase în sarcina sclavilor! Mâna, carea ține scep-trul cel de aur, nu e creată, ca să lovească coardele citarei.”

Nero deveni furios. „Imperatorul este imperatorul!” zise el cu vocea trâmura de mânie. „El face ce vrea! El vrea să guste toate plăcerile vieții. Nimeni să nu-l împedecă! El este Cezarul, Atotputernicul!”

Agrippina văzu deslușit, cât de mult tindea fiul ei, să devină de sine stătător și independent. Cu totă îndărgirea ei însă, ea a fost destul de prudentă, ca să nu se opună fățiș intențiunilor lui.

„O, fiul meu,” zise ea, „cine te oprește, se urmezi caprițiilor tale, să-ți îndestulești pasiunile? Artele acestea însă, pe cari tu le iubești atât de mult, îmi detrag iubirea ta, te înstrăinează de câtră mine.”

Nero vroia se înșele pe diplin pe mamă-sa. „Te iubesc,” strigă el, să aruncă în brațele ei și-i acoperi fața cu sărutări.

Agrippina triumfă; credeă, că a câștigat jocul. Să desfăcă cu h'ândetă de el și vorbi: „Tu rămâi în veci un visător! Inimă ta e prea moale, prea încrezătoare! Ea nu vede prăpastiile, cari încunjură tronul Cezarilor: să încrede în ori-ce față prietinoasă și nu știe, că surisul este masca urei.”

„Cu surisul acesta însă, mamă, cuceresti și stăpânești lumea. Iar eu vreau să fericesc lumea, s'o fac mai fericită, decât sunt în stare s'o facă zăii. Glorie eternă va încununa numele meu și lumea posterioară mă va iubi, mă va onora și mă va adora!”

„Așa va fi,” zise Agrippina. „Inse cu moliciunea și cu blândețta nu-ți ajungi scopul, fiul meu! Se fii iubit, este bine; să fii temut: și mai bine! Subjugă și apasă poporul, strivește nobilimea cea mândră, străduitoare după libertate, pune-ți piciorul pe grumazii ei, arată-i puterea ta, și toți se vor așterne la picioarele tale. Crede-mă, Claudius Nero: numai peste corpurile strivite ale popoarelor, numai peste capetele plecate ale nobilimei ajungi la glorie, la mărire, la divinizare!”

Nero să entusiasmă; a fi un Dumnezeu, i-să părea cel mai sublim lucru. „Îți urmez,” zise el, „și urmez stelei mele.”

Agrippina schimbă cu precauțiune conversațiunea. Ea voia se afle, cât de mare eră influința ce o aveau asupra fiului său egipteanul și fiica lui. „Este adevărat,” întrebă ea, „că în sfârșit ai găsit o inimă, carea te înțelege pe deplin?”

Un moment împăratul rămase frapat; el totdeauna să temea de judecata lumii, de câte ori făcea ceva, ce nu se unea cu legile din această lume mare. Laș, cum eră, nu se sfia, se comită, pe sub ascuns, ori-ce păcate și crime; pe față inse, aparență dreptății trebuia păstrată cu sfințenie.

Acum însă inima sa părea a fi mai aprinsă de dragoste, decât până aci, și de aceea el răspunde repede: „Ah, ai auzit despre aceasta? Ei, atunci îți pot spune, că mica Isis este tare încântătoare! Îți aduci aminte de Psyche, pe carea am admirat-o de curând la Calpurnius Piso? Îți spun, că ea este de o sută de ori mai frumoasă, mai înflăcărată, mai de dorit!”

„Vorbești cu adevărat entusiasm despre fata aceea. Eu ași dori însă, ca tu să-ți iubești baremi numai pe jumătate atâta pe soția ta, carea desigur este cel puțin tot atât de grațioasă, ca și egipteană aceasta.”

Peste fața lui Nero trecu o umbră; el nu-și putea suferi soția și nu înțelegea, cum Agrippina i-a putut vorbi astfel. El cu nici un chip nu putea fi făcut, să se aproprie de soția sa, și unde eră silit s'o invite la sărbări publice, acolo o negligea în modul cel mai brutal. Și de oarece Nero se retrăgea de lângă dânsa, eră natural, că curtea întregă încă se ținea departe de ea, și sârmana femeie rămânea singură de tot.

De aceea, când Agrippina luă în apărare pe Octavia, ura lui Nero erupse: „Prea departe mergi!” strigă el. „Cum ași putea se iubesc pe acest chip rece de marmură?”

„Te înșeli, fiul meu! Octavia nu este rece și fără amor, nu: viață caldă și abundanță înviează corpul ei tinăr. Inimă ei tineră, castă, bate însă numai pentru tine, numai pentru tine...”

„Las' să bată, las' să bată! N'am lipsă de ea! Svâcnește prea strict, prea regulat! Eu iubesc pasiuni înflăcărâte, și Octavia nu e în stare să-mi oferească așa ceva. Intreg simțul și gândirea mea se încrucișează cu al ei. Soartea m-a legat de dânsa: dar prin asta ea a comis nedreptate!”

„Pe zei!” strigă Agrippina, „tu izulțezi. Intreagă Roma adorează pe „dulcea Octavia,” nimeni nu află nici o pată la dânsa. Numai tu singur treci pe lângă ea, rece și nepăsător, tu, carele de altcum posezi o judecată așa de bună pentru frumusețta. Nu cred, că vei putea zice, că doar ea n'ar fi frumoasă.”

„Nici n'o zic! Ea este frumoasă, ca Aphrodite: însă rece, ca chipul lui Pygmalion¹⁾.”

Agrippina scutură din cap. „Nu vrei se crezi, cât este de castă și pie Octavia.”

„Eu nu voesc nici castitate, nici pietate: voesc amor, voesc flăcări de foc, cari înviează, aprind...”

„Așa ceva se înțelege, că Octavia nu-ți poate oferi. Ea este un boboc delicat; dar tu, Nero, n-ai tu puterea, se înfrângi bariera carea te desparte de el?”

„Am putere, dar nu voință! Mi-e urât să-mi pierd vremea cu desfăcutul rozei: ea trebuie să-mi ofere deschis floarea și mirosul ei.”

„Atunci se înțelege, că nu mai este nimic de sperat,” zise Agrippina și suspină.

De momentul acesta, când conversațiunea se întrerupse, se folosi Vatinius, piticul, pentru a comunica ceva împăratului. El se aruncă jos, atinse padimentul cu capul și se târâi ca un câne până lângă Nero.

„Ce vrei, moimă?”

„Divule Augustus,” zise piticul și sărută picioarele împăratului, „venerabilii senatori Calpurnius Piso și Petronius Pudens așteaptă de două ceasuri și te imploră, Atotputernicule, să-i lași să vină înaintea feței tale divine.”

„Ce voiesc ei?”

„Nu mi-au spus!”

„In Calpurnius acesta nu mă pre încred: el îmi răpește favoarea poporului. Iar Pudens, el să arată foarte rar la palat: e tare mândru. Și nu face bine: îl voi învăța eu modestie.”

„Divule imperator,” cuteză Vatinius a zice, „am făcut o descoperire: acest Pudens aparține sectei celei nouă a Nazarienilor!”

„Cu atât mai rău! Acum nu mai vreau să-l văd de fel! Trimite-l acasă, și pune oameni, ca să-l păzească! Ba nu, trimite-i pe amândoi, sum prea obosit. Meargă în treabă-și. Se nu mă tot conturbe și moleseteze, căci altcum îmi vor simți mânia. Spune-le-o verde!”

Vatinius se depărtă, după cum a venit, adevăcă târându-se ca un câne. Agrippina triumfă în ascuns; modul, cum Nero a vătâmat pe cei mai cu vază senatori, trebuia să-i înstrăineze și să-i amărăscă. Și mai cu seamă Calpurnius nu i-se părea a fi bărbatul, carele

¹⁾ Aphrodite, zăița amorului. Pygmalion, regele Ciprului, s'a amoretat în chipul ei.

să lăsa a fi vătâmat fără de a se răzbuna. Cu cât mai mulți neîndestuliți erau însă între nobilime, cu atâta creștea avantajul pentru propria ei poftă de domnie.

Ea să despărți cu tandrețta de câtră fiul său și plecă cu speranța, că în curând va fi recăștigat iarăși ceea ce i-se părea că a pierdut.

Nero să preumblă visător pe sub arbori; pășiă cu capul ridicat. „Ca un Dumnezeu!” cugetă el. În dispozițiua aceasta merse în odaia sa de lucru; trebuia se exerceze ceva dumnezeesc! Inse nu-i venia nimic în minte. Atunci o rază de soare se furișă în odaie și făcă, ca padimentul cel de marmură se strălucească într'un albastru escelent, ca valurile mării.

El să așeză la masa de scris și se uită tântă la valurile albastre de lumină, cari se jucău la picioarele sale. „Ah,” zise el înfârșit; „așa de albastri, așa de adânci sunt ochii lui Isis! Iată, aci este ideia cea mântuitoare!”

Luând hârtie și peană se puse pe scris:

„O Isis, zeița mea!

Eu nu cred în zăi: cred numai în tine! În amorul tău! Cât de dulce e acela! Și în schimb cât de rece și singuratic este tronul meu! Mi-e frig, și de aceea voesc să grăbesc în brațele tale cele albe și să uit lume și tron.

Ce am voit să-ți spun: Ochii tăi sunt de un albastru escelent! Mai albastri decât cerul și mai adânci decât marea! Mă scufund cu totul în ochii tăi, chiar cu totul! Îi cânt în hexametri nenumărați. Te iubesc! Pe Eros și Aphrodite: te iubesc. Te salut — așteaptă-mă!”

Cezarul espedă epistola, printr'un sclav, la casa egipteanului, dimpreună cu un buchet de roze, ale căror potiruri erau umplute cu mărgăritare. „Aceste,” scrise el ca adaos, „sunt lacrămile cari le vărs pentru tine!”

(Va urma).

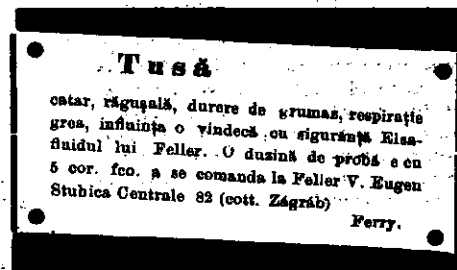
Bibliografie.

A apărut:

„Luceafărul” Nr. 7 cu următorul sumar: Oct. Goga. Cântecule mele (poezie). — Ioan Adam. Constanța pitorească. — M. Sadoveanu. Faceri de bine. — Maria Cunțan Cântec (poezie). — G. Murnu. Monumente antice din Roma. Câmpul lui Marte. — Ecaterina Pitiș. Povești (poezie). — Maria Cunțan. Cel dintâiu bolnav. — Cronică: Răspuns dlui Iorga. Congresul presei noastre. Calendarul lui Tolstoi. Din Germania. Știri. — Poșta Redacției. — Ilustrațiuni: Vederi din Roma.

Proprietar-editor: Aurel C. Domsa.

p. redacție rezponz.: Augustin Gruția.

Vite nobilitate

trimite cu *garanță, asortiment bogat*, de tot soiul, firmă de mulți ani recunoscută ca prima și foarte solidă:

Prima pepinerie cu vite nobilitate

de pe Târnava.

Proprietar: **FR. CASPARI**, Medias (Ardeal) Nr. 54.

Cereți catalogul prețurilor!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării. Fiecare proprietar de vie să poate convinge înainte de a comanda de solidaritatea firmei, adresându-se verbal sau în scris la vre-o persoană cunoscută.

(36) 24-40

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2.90
2. **M. Eminescu**. Studiū critic. —.90
3. **Câte-va momente** din începuturile bisericii rom. de Q. Auner. —.20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciū. —.12
5. **Din viața** lui I. Micul de M. Străjan. —.16
6. **Albertina**. Povestire de Dr. V. Bojor. —.30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. 3.40
8. **Cele două fețe** ale lumii de Nicu. —.30
9. **Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor. —.16
10. **Cele două conștiințe**, pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan. —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 1 Nrii II, primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor 0

„Sădirea și cultivarea viei“

de

Nicolae Pop.

Preț: 2 coroane + 20 fileri porto.

Se poate procura dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Se află de vânzare în Librăria semin din Blaj.

1. **Mitropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa**, schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41 pag. Preț 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. **Cestiuni din dreptul și istoria bisericii românești unite**, Blaj 1893. Partea I 269 pag. 8° scrisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 40 fil. Partea II 400 pag. 8° scrisă de Dr. Aug. Bunea, costă 2 cor. + 10 fil. porto.

3. **Vechile Episcopii românești**: a Vadului, Geogăului, Silvașului și Bălgradului Blaj 1902 8° 162 pag. Preț 2 cor. 50 fil. pentru România 3 lei).

4. **Episcopii P. P. Aron și Dionisie Novacovici sau Istoria Românilor transilvaneni dela 1751 până la 1764**, Blaj 1902. Preț 4 cor. 50 fil. (pentru România 5 lei).

5. **Discursuri. Autonomia bisericească. Diverse**, preț 5 cor. (pentru România 6 lei).

6. **Ierarhia Românilor din Ardeal și Ungaria**, preț 3 cor. (pentru România 4 lei).

7. **Timoteiu Cipariu**. Panegiric, preț 50 fil. + 10 fil. porto.

8. **Mitropolitul Sava Brancovici**, preț 1 cor. 50 fil. + 10. fil. porto.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(27) 34-32

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(28) 34-32

Intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală. Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 94.975.294 coroane. capitale asigurate asupra vieții: 9.293.195 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,295,120.15 cor. pentru capitale asigurate pe viață 3,760,810.21 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etajiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.